

УДК 343.2+343.4

І.І. Митрофанов,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри галузевих юридичних наук
Кременчуцького національного університету
імені Михайла Остроградського

ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ЗАКОННОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЖУРНАЛІСТА

Анотація. Розглядаються загальні питання об'єктивної сторони злочинів проти законної професійної діяльності журналіста. Введення до Кримінального кодексу України нових складів злочинів, що передбачають покарання за посягання на професійну діяльність журналіста, обумовлено необхідністю їхнього особливого захисту. Акцентується увага на тому, що об'єктивна сторона злочинів проти законної професійної діяльності журналіста ґрунтується на загальному вченні про об'єктивну сторону, що домінує в сучасному кримінальному праві.

Ключові слова: об'єктивна сторона злочину, злочини проти законної професійної діяльності журналіста, суспільно небезпечне діяння, суспільно небезпечні наслідки, місце, час, обстановка, спосіб, знаряддя, засіб учинення злочину.

Постановка проблеми. Сучасний жахливий стан економічного розвитку країни, податкові й адміністративні перепони для нормального становлення ринкової економіки, надання значних свобод агресивно налаштованій частині населення об'єктивно збільшують гостроту протиріч. У такій ситуації набирає загрозливих масштабів можливість суб'єктивної сваволі, внаслідок ослаблення реалізації владних функцій. Сьогодні представники органів державної влади й управління вже не можуть, як раніше, розраховувати на беззаперечне прийняття суспільством рішень, які ними приймаються. До того ж населення має право на інформацію стосовно того, що насправді відбувається в країні, з якою метою підвищуються тарифи на жит-

лово-комунальні послуги, руйнується медицина, а можливості заробляти на життя дедалі зменшуються.

Безпосередньо надання правдивої інформації є предметом журналістської діяльності. Держава, створюючи умови для успішної та безпечної професійної діяльності гарантує кожному й право на отримання такої інформації. Тому будь-яке монопольне володіння інформацією, що характерно, насамперед, для тоталітарних держав, «бумерангом б'є» і по самій державі, заводячи суспільство в економічну, політичну та правову безвихідь на підґрунті, у тому числі, безвиході інформаційної. На фоні зазначених обставин і з урахуванням постійного відчуття тривоги населення за своє життя та благополуччя, зниження його довіри до

органів державної влади й управління здійснення журналістської діяльності, пов'язаної із збиранням, одержанням, створенням, поширенням, зберіганням або іншим використанням інформації, поєднано з високим рівнем нападів на журналістів. Професія журналіста з кожним роком стає усе небезпечніше — тільки за останні два роки в Україні вбито десятки репортерів [1].

У 2013 році на 68-й сесії Генеральна Асамблея ООН прийняла резолюцію 68/163, у якій проголосила 2 листопада Міжнародним днем припинення безкарності за злочини проти журналістів. Резолюція наполягає вжитті державами-членами конкретних заходів у протидії безкарності. Дата обрана у зв'язку з вбивством у Малі 02.11.2013 двох французьких журналістів. 2 листопада 2016 року Високий представник ЄС із закордонних справ і безпекової політики Ф. Могеріні зробила заяву від імені ЄС з нагоди Міжнародного дня за припинення безкарності за злочини проти журналістів, у якій зазначила, що атаки на журналістів — це не лише атаки на жертви, це також атаки на свободу вираження та свободу медіа. Європейський Союз сподівається, що державна влада дотримуватиметься своїх міжнародних зобов'язань, щоб ефективно, оперативно й у незалежний спосіб розслідувати такі злочини проти журналістів, а також гарантувати, що державні та недержавні злочинці та підбурювачі до насильства проти журналістів були притягнуті до кримінальної відповідальності.

В Україні за роки незалежності лише за самими скоромними підрахунками було убито 70 чоловік, що мають безпосереднє відношення до журналістики. У середньому це означає, що за рік в Україні убивають трьох журналістів [2]. Саме тому пи-

тання кримінально-правового забезпечення охорони законної професійної діяльності журналіста з початку 90-х рр. минулого сторіччя актуалізувалися. У правовому обігу набуло поширення словосполучення «правова захищеність». З цим словосполученням пов'язується наявність нормативно зафіксованих можливостей для впевненого й ініціативного здійснення вказаними особами журналістської діяльності. При цьому вказані можливості мають існувати незважаючи на постійно виникаючі перешкоди та небезпеки для життя та здоров'я журналіста, слугувати специфічним нейтралізатором реально існуючих посягань.

Для реалізації можливостей для впевненого й ініціативного здійснення журналістської діяльності й були розроблені відповідні норми кримінального права, якими забезпечується охорона законної професійної діяльності журналіста. У цих нормах сформульовані кримінально карані делікти, які посягаючи на суспільні відносини, що забезпечують нормальну творчу діяльність журналістів, характеризуються своєю зовнішньою стороною. Злочином проти професійної діяльності журналіста визнається лише таке діяння, що відображається у зовнішньому світі та заподіює шкоду або створює загрозу заподіяння шкоди об'єкт злочину, на який воно спрямовано. Виходячи з цього, обов'язковим елементом складу будь-якого діяння проти професійної діяльності журналіста визнається об'єктивна сторона, що складається з основних зовнішніх ознак злочину.

Кваліфікуючи будь-який із злочинів, ми аналізуємо у першу чергу об'єктивні складові злочину, оскільки кожне кримінально каране діяння з'являється нам саме в об'єктивній

реальності. Вивчення об'єктивних моментів учиненого дозволяє нам стовідсотково визначитися із суб'єктивними ознаками злочину. Крім того, об'єктивна сторона є складовою юридичного факту для початку реалізації кримінальної відповідальності за злочини проти професійної діяльності журналіста, а також уможлиблює при співставленні відповідних ознак розмежувати суміжні склади злочинів. Питання об'єктивної сторони злочину слід визнати достатньо вивченими ще радянською кримінально-правовою наукою, яка збагатилася працями таких авторів, як А.А. Тер-Акопов, Л.Д. Гаухман, М.І. Ковальов, В.М. Кудрявцев, Н.Ф. Кузнецова, А.В. Наумов, А.А. Піонтковський, Г.В. Тимейко, Т.В. Церетелі й інші. Проте й сьогодні йде робота з виявлення нових горизонтів у дослідженні об'єктивної сторони злочину й накопиченні знань про її ознаки й їхні особливості.

Виходячи з наведеного, **метою** статті є з'ясування новел кримінального права, що внесені до Кримінального кодексу України (далі — КК) при модернізації закону України про кримінальну відповідальність (далі — ЗУпКВ) щодо удосконалення захисту професійної діяльності журналістів, і зосередження уваги на проблемах, які виникають при необхідності застосування норм кримінального права, якими встановлено покарання за посягання на законну професійну діяльність журналіста.

Виклад основного матеріалу. Відразу ж слід зауважити про умовність виділення у поведінкових актах людини об'єктивних і суб'єктивних моментів (ознак) та включення до сфери об'єктивного самого діяння. На цю обставину звертається увагу під час аналізу об'єктивної та суб'єктивної

сторін, але наукою кримінального права вже давно прийняла такий підхід, який зарекомендував себе на практиці правозастосування, та дозволяє вирішувати завдання кваліфікації (кримінально-правової оцінки) вчиненого суспільно небезпечного діяння, що містить склад злочину. Останній, його елементи й ознаки у сукупності не просто належать до категоріально-понятійного апарату науки кримінального права, а й утворюють інструментарій, яким користується правозастосовувач, щоб правильно кваліфікувати злочин. Оскільки кримінально-правовою наукою визнається за можливе на користь практики правозастосування виділяти у поведінкових актах людини об'єктивні та суб'єктивні ознаки, включаючи діяння до ознак об'єктивної сторони злочину та досліджуючи відокремлено внутрішнє ставлення винного (суб'єктивну сторону) до нього, безперечно, і решту ознак (причиновий зв'язок, наслідки, обстановку, місце, час, спосіб, засоби та знаряддя) злочинного посягання відносячи до ознак об'єктивної сторони. Психічні ж процеси, що супроводжують учинення кримінально караного діяння (психологічні моменти діяння), слід розглядати в межах суб'єктивної сторони як психічне ставлення до вчиненого діяння і його наслідків.

З огляду на зазначене правильним визнається виокремлення в межах складу злочину ознак об'єктивної та суб'єктивної сторін і нами не заперечується традиційний для сучасного кримінального права алгоритм вирішення цього питання. Слід також звертати увагу на те, що об'єктивна сторона злочину входить до складу злочину як окремий елемент, що характеризується сукупністю передбачених ЗУпКВ ознак певного суспільно

небезпечного діяння, що визнається цим законом як злочин. Наявність у вчиненому діянні складу злочину, передбаченого КК України, є юридичною підставою для його визнання саме злочином. Як соціально-правовий феномен склад злочину розглядається складним поєднанням певних елементів і ознак. Ці елементи й ознаки, що не утворюють певну систему (присутні у вчиненому не в повному обсязі), не дозволяють визнати вчинення діяння злочином. Інакше кажучи, при з'ясуванні питання про призначення покарання за злочин усі елементи й ознаки його складу мають бути наявними. Тобто, в ракурсі визначення їхньої ролі для притягнення особи до відповідальності за вчинене всі елементи й ознаки складу злочину є рівноцінними. Разом з тим, і з теоретичної, і практичної точок зору, цікавим є питання про те, яку системоутворюючу роль відіграє той чи інший елемент (ознака) складу злочину.

У кримінально-правовій науці вчення про об'єктивну сторону злочину є найскладнішим і найоб'ємнішим. Об'єктивна сторона характеризує злочин назовні, вивчення її ознак уможливорює дійти висновків не лише про цей елемент складу, але й визначити об'єкт посягання й установлювати його суб'єктивні ознаки. Об'єктивна сторона разом з об'єктом злочину, суб'єктивною стороною злочину та суб'єктом злочину є обов'язковим елементом складу злочину. Відсутність об'єктивної сторони діяння вказує на те, що немає не лише посягання на об'єкт злочину, а й суб'єктивної сторони як відповідного відображення об'єктивних ознак діяння у свідомості особи, і отже, суб'єкта злочину.

Так, В.М. Кудрявцев указував на те, що, розглядаючи об'єктивну сторону злочину як зовнішню характерис-

тику процесу вчинення злочину, слід мати на увазі те, що вона є «зовнішньою» лише стосовно суб'єктивного, психологічного змісту діяння. Але ця сторона злочину одночасно є внутрішньою характеристикою для самого механізму злочинного посягання на охоронюваний законом про кримінальну відповідальність об'єкт, оскільки вона розкриває його внутрішню структуру та взаємодію утворюючих його ознак [3, с. 11].

З теоретичної точки зору в складі злочину виділяються його елементи та відповідні ознаки, що наповнюють їх конкретним змістом. Так, кримінально-правовою наукою виокремлюються поняття «ознака» й «елемент» складу злочину для послідуєчого конструювання конкретного суспільно небезпечного діяння у певній нормі Особливої частини КК. Якщо ознака складу злочину є конкретною законодавчою характеристикою найсуттєвіших властивостей злочину, то елемент — це частина структури складу злочину, що утворюється з відповідної групи ознак, які відносяться до різних сторін суспільно небезпечного діяння, визнаного законом про кримінальну відповідальність злочином [4, с. 87].

Проте, не всіма авторами використовуються терміни «ознака» й «елемент» достатньо чітко. В окремих випадках вони підмінюють одне одним [5, с. 103-108; 6, с. 119-121]. Так чи інакше, але за змістом ознак, що утворюють елементи складу злочину, один злочин відрізняється від іншого (саме тому відповідні ознаки (їх формулювання в нормах кримінального права) використовуються нами для розмежування суміжних складів злочинів). Кожен елемент складу злочину утворюється структурними одиницями, що у кожному конкретному складі є специфічними та неповторними [7, с. 98].

Розчленовуючи склад злочину, елементи відображають його об'єктивні та суб'єктивні моменти з різних (чотирьох) кутів зору: об'єкта злочинного посягання, суб'єкта злочину, об'єктивної та суб'єктивної сторін злочину. Відповідним набором ознак, у свою чергу, наповнюються необхідним змістом елементи складу злочину. Вони зв'язані ними як характерні риси речей із самими речами. Проте, будучи розділені між собою, вони складають нерозривну систему (склад злочину) із внутрішніми взаємними зв'язками. Ця система поєднує об'єктивні та суб'єктивні моменти, і це іноді призводить до того, що ознаки об'єктивних елементів намагаються наділити самостійними суб'єктивними характеристиками.

Ознака — це властивість, риса, особливість кого-, чого-небудь; те, що вказує на що-небудь, свідчить про щось, показник [8, с. 834], тобто властивість, риса, особливість предмета або явища, за якими можна його впізнати та відрізнити від інших.

Наука кримінального права при розкритті змісту елементів складу злочину всі його ознаки поділяє на необхідні (основні, обов'язкові) та факультативні (додаткові). Необхідні (основні, обов'язкові) ознаки мають бути присутні у вчиненому діянні, оскільки без них неможливою є констатація факту, що воно містить ознаки якогось конкретного складу злочину, передбаченого Особливою частиною КК. Що ж стосується додаткових ознак, то вони можуть законодавцем визнаватися обов'язковими для одних складів злочину, але для інших їх наявність не є обов'язковою, тому в такому випадку вони не впливають на вирішення питання про наявність або відсутність у вчиненому діянні складу злочину. Разом з тим факультативні ознаки не

можуть ігноруватися при вирішенні питань кримінальної відповідальності, оскільки можуть пом'якшувати або обтяжувати її (відповідальність) при призначенні покарання (ст. 66–69¹ КК України).

Слід зауважити, що у кожен елемент складу злочину характеризується «своїми» основними та факультативними ознаками, що розкривають його зміст. Основні ознаки складу злочину, як правило, передбачаються в законі про кримінальну відповідальність. Так, В.М. Кудрявцев зазначає, що законодавець, зрозуміло, моделює не склад, а норму кримінального права, у якій з більшою або меншою повнотою описуються ознаки злочину. Самі ці ознаки існують об'єктивно, незалежно від свідомості людей, вони дійсно властиві цьому конкретному злочину, та завданням законодавця є виявлення та передбачення цих ознак в законі з найбільшою точністю та глибиною... Диспозиція статті закону про кримінальну відповідальність, таким чином, тільки відображає елементи складу злочину, але не в повному обсязі [3, с. 46-47].

Загальновідомо, що зміст об'єктивної сторони злочину розкривається через ознаки, що характеризують його назовні. За їхньою допомогою можна дійти висновку про те, що вчиняється саме злочин. До них належать: суспільно небезпечне діяння (дія або бездіяльність); суспільно небезпечні наслідки (злочинний результат); причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками; час; місце; обстановка; спосіб; знаряддя та засоби вчинення злочину. В тому разі, якщо час, місце, обстановка, спосіб, знаряддя та засоби вчинення злочину передбачені конкретною статтею Особливої частини КК, вони

набувають «статусу» обов'язкових ознак об'єктивної сторони злочину, закон зобов'язує суд встановлювати їх наявність у вчиненому діянні у кожному конкретному кримінальному провадженні. У всіх інших випадках їхня наявність не впливає на кваліфікацію, але може бути враховуватися судом при призначенні покарання [7, с. 124].

Для всіх без винятку складів злочинів (і злочини проти журналіста не є винятком) суспільно небезпечне діяння визнається обов'язковою ознакою. І справа не лише у законодавчому визначенні поняття злочину як суспільно небезпечного винного діяння..., а й у законодавчому формулюванні гіпотези норми кримінального права у ч. 1 ст. 2 КК України. Юридичним фактом для реалізації приписів диспозиції та санкції статті (частини статті) Особливої частини КК України визнається вчинення діяння, що містить склад злочину, нею (цією диспозицією) передбаченого.

Суспільно небезпечні наслідки в диспозиціях статей (частин статей) Особливої частини КК України можуть виступати як: 1) конструктивна ознака складу злочину (констатує наявність або відсутність складу); 2) конструктивно-розмежувальна ознака (крім визначення наявності або відсутності складу злочину, ця ознака дозволяє розмежовувати різні суміжні складі злочинів); 3) кваліфікуюча (особливо кваліфікуюча) ознака (використовується законодавцем в кваліфікованих і особливо кваліфікованих складах злочинів відносно основного). Такими самими властивостями наділяються й інші додаткові (факультативні) ознаки об'єктивної сторони складу злочину.

Слід також зазначити, що не всіма вченими суспільно небезпечні на-

слідки та причиновий зв'язок відносяться до обов'язкових ознак. Існує точка зору, згідно з якою зазначені ознаки об'єктивної сторони є факультативними, оскільки існують так звані формальні та усічені склади [9, с. 14]. Такий підхід знайшов відповідну підтримку і серед сучасних вітчизняних вчених [10, с. 60-61; 11, с. 86-87; 12, с. 67; 13, с. 81-83]. Поділ складів злочинів на матеріальні та формальні, виходячи з того, чи пов'язує об'єктивну сторону злочину законодавець в нормі кримінального права з обов'язковістю настання конкретних суспільно небезпечних наслідків, уможливило встановлення моменту закінчення конкретного злочину, відмежувати закінчений злочин, який містить всі ознаки складу злочину, передбаченого КК України, від попередньої злочинної діяльності тощо.

Матеріальні склади злочинів в диспозиціях статей (частин статей) Особливої частини КК України безпосередньо передбачають наслідки їх учинення. У такому контексті суспільно небезпечне діяння (дія або бездіяльність) та суспільно небезпечні наслідки є рівнозначущими, взаємообумовленими ознаками об'єктивної сторони злочину. Але наслідки є в будь-якому злочині, у тому числі у злочинах з формальним складом, і якщо вони настають, то визначають межі кримінальної відповідальності. Більше того, відповідно до ст. 91 КПК України у кримінальному провадженні підлягають доказуванню: 1) подія злочину (час, місце, спосіб та інші обставини вчинення кримінального правопорушення); 3) вид і розмір шкоди, завданої злочином, а також розмір процесуальних витрат... Отже, суспільно небезпечні наслідки (характер і розмір шкоди, завданої злочином) причиновий зв'язок між діянням і

наслідком належать до обов'язкових ознак об'єктивної сторони [14, с. 91-92].

З цього приводу В.М. Кудрявцев зазначав, що об'єктивна сторона злочину є процесом суспільно небезпечного та протиправного посягання на охоронювані законом інтереси, розглянутим з його зовнішньої сторони з погляду послідовного розвитку тих подій і явищ, які починаються зі злочинної дії (бездіяльності) суб'єкта та закінчуються настанням шкідливого результату [3, с. 9]. З наведеного визначення можна дійти висновку, що об'єктивна сторона як певний рух явища (злочину) в часі та просторі, а не є статичною подією.

За конструкцією до формальних належать також склади, у яких законодавець передбачає вчинення лише самого суспільно небезпечного та протиправного діяння, незалежно від настання суспільно небезпечних наслідків. Злочин вважається закінченим з моменту вчинення діяння, вказаного у диспозиції норми кримінального права. У таких складах заподіюються незначущі, з погляду закону про кримінальну відповідальність, наслідки, і значення їх стосовно самого суспільно небезпечного діяння визнається мінімальним. Суспільно небезпечні наслідки перебувають як би за межами об'єктивної сторони складу злочину (ч. 2 ст. 163, ст. 171, ч. 1 ст. 345¹, ст. 349¹, ч. 2 ст. 375 КК України).

Окремі вчені крім матеріальних і формальних за моделлю складів пропонують виокремлювати так звані альтернативні (або формально-матеріальні) склади злочинів [17, с. 93-94; 16, с. 74-75]. До альтернативних належать такі склади злочинів, у яких до об'єктивної сторони входять дві невіддільні частини: одна передбачає тільки вчинення діяння, а інша, разом із

діянням, — настання суспільно небезпечних наслідків. Наприклад, ст. 348¹ КК України встановлює покарання за вбивство або замах на вбивство журналіста, його близьких родичів чи членів сім'ї у зв'язку із здійсненням цим журналістом законної професійної діяльності. Отже, об'єктивна сторона цього злочину характеризується або вбивством (матеріальний склад злочину) або замахом на вбивство (формальний склад злочину).

П.С. Матишевський виокремлює ще й складний склад злочину, який, на його думку, охоплює кілька діянь та відповідні їм наслідки, що входять до його об'єктивної сторони. Кожні такі діяння та адекватні їм наслідки є незалежними складами злочинів [17, с. 94]. Багато хто із вчених у теорії кримінального права виділяють так звані усічені склади злочинів, в яких момент завершення діяння перенеситься на прелімінарні стадії вчинення злочину [10, с. 61; 11, с. 86-87; 12, с. 67; 13, с. 74-75]. Проте хто і коли «усік» ці склади злочинів ці автори не зазначають. З нашої точки зору, подібне трактування не зовсім відповідає вченню про механізм реалізації кримінальної відповідальності, оскільки для наявності підстави для реалізації такої відповідальності необхідно встановити в ньому всі елементи й ознаки складу передбаченого КК України. У зв'язку з цим виникає справедливе питання: у чому ж тоді спостерігається його усіченість (скороченість)?

Висновки.

1. При моделюванні складів конкретних злочинів суттєвого значення набувають суспільно небезпечні наслідки, оскільки із зазначенням їх у диспозиції статті (частини статті) Особливої частини КК України та реальним їх настанням законодавець

пов'язує момент юридично значущого завершення відповідних кримінально каранних посягань з матеріальним складом злочину. Законодавець при формулюванні норм кримінального права, визначенні суспільної небезпеки злочину, злочинності та караності враховує суспільно небезпечні наслідки при диференціації покарання: чим тяжкіші наслідки, тим суворіший вид і більший строк (розмір) покарання встановлюється у санкції статті (частини статті) Особливої частини КК України. Крім того, залежно від їх настання визначаються і стадії вчинення злочинів, але при цьому враховується ще й обсяг реалізації злочинного наміру, однак об'єктивним його проявом завжди залишається вчинення дії (комплексу дій), не лише спрямованої

на досягнення злочинного результату, а його реального досягнення.

2. Об'єктивна сторона злочинів проти законної професійної діяльності журналіста ґрунтується на загальному вченні про об'єктивну сторону, що домінує в сучасному кримінальному праві.

3. Аналіз диспозицій статей 163, 171, 345¹, 347¹, 348¹, 349¹, 375 КК України дозволяє дійти висновку, що значна частина злочинів проти професійної діяльності журналіста належить до злочинів з формальним складом (ч. 2 ст. 163, ст. 171, ч. 1 ст. 345¹, ст. 349¹, ч. 2 ст. 375 КК України), окремі належать до злочинів з матеріальним складом (чч. 2, 3 і 4 ст. 345¹, 347¹ КК України), що визнаються закінченими в момент вчинення самого діяння, та формально-матеріальним складом (348¹ КК України).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Смертельно опасная профессия [електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://rian.com.ua/analytics/20160720/1013456709.html>.
2. Кто истребляет журналистов на Украине [електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://job-sbu.org/kto-istreblyaet-zhurnalistov-na-ukraine-77321.html>.
3. Кудрявцев В.Н. Объективная сторона преступления / В.Н. Кудрявцев. — М.: Юрид. лит., 1960. — 244 с.
4. Уголовное право Российской Федерации. Общая часть: [учебник] / отв. ред. д.ю.н. Б.В. Здравомыслов. — М.: Юристъ, 1996. — 509 с.
5. Советское уголовное право. Общая часть / под. ред. Г.А. Кригера, Б.А. Куринова, Ю.М. Ткачевского. — М.: Изд-во МГУ, 1981. — 517 с.
6. Трайнин А.Н. Общее учение о составе преступления / А.Н. Трайнин. — М.: Госюриздат, 1957. — 364 с.
7. Митрофанов І.І. Кримінальне право України. Загальна частина: [навчальний посібник] / І.І. Митрофанов. — Кременчук: Видавець «ПП Шербатих О.В.», 2009. — 632 с.
8. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел.]. — К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2007. — 1736 с. : іл.
9. Альбом схем по советскому уголовному праву. Особенная часть: [учебное пособие для студентов ВЮЗИ и др. юридических вузов] / под. ред. А.М. Рейтборт. — М.: [б.и.], 1968. — 208 с.
10. Фріс П.Л. Кримінальне право України. Загальна частина: [навч. посіб.] / П.Л. Фріс. — К.: «Центр навчальної літератури», 2004. — 362 с.
11. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник / за заг. ред. М.І. Бажанова, В.В. Сташиса, В.Я. Тація. — Київ—Харків: Юрінком Інтер — Право, 2002. — 416 с.
12. Уголовное право Украины. Общая и Особенная части: учебник / отв. ред. заслуженный деятель науки и техники Украины, доктор юридических наук, профессор Е.Л. Стрельцов. — Х.: ООО «Одиссей», 2007. — 720 с.
13. Кримінальне право України (Загальна частина): підручник / А.М. Бабенко, В.К. Гришук, О.О. Дудоров [та ін.] ; за заг. ред. О.М. Бандурки; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. — Х.: Вид-во ХНУВС, 2011. — 378 с.

14. Коржанський М.Й. Нариси уголовного права / М.Й. Коржанський. — К.: ТОВ «Гене́за». — 1999. — 208 с.
15. Кузнецов В.В. Сучасне кримінальне право України / В.В. Кузнецов, А.В. Савченко, О.Ф. Штанько. — К.: Вид-во «ПАЛИВОДА А. В.», 2006. — 636 с.
16. Кузнецов В.В. Сучасне кримінальне право України: курс лекцій / В.В. Кузнецов, А.В. Савченко, О.Ф. Штанько. — К.: Вид-во «ПАЛИВОДА А.В.», 2006. — 636 с.
17. Матишевський П.С. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник / П.С. Матишевський. — К.: А.С.К., 2001. — 352 с.

Митрофанов И.И.

Общие вопросы объективной стороны преступлений против законной профессиональной деятельности журналиста.

Аннотация. Рассматриваются общие вопросы объективной стороны преступлений против законной профессиональной деятельности журналиста. Введение в Уголовный кодекс Украины новых составов преступлений, предусматривающих наказание за посягательства на профессиональную деятельность журналиста, обусловлено необходимостью их особенной защиты. Акцентируется внимание на том, что объективная сторона преступлений против законной профессиональной деятельности журналиста основывается на общем учении об объективной стороне, доминирующем в современном уголовном праве.

Анализ диспозиций статей 163, 171, 345¹, 347¹, 348¹, 349¹, 375 УК Украины свидетельствует о том, что значительная часть преступлений против профессиональной деятельности журналиста относится к преступлениям с формальным составом (ч. 2 ст. 163, ст. 171, ч. 1 ст. 345¹, ст. 349¹, ч. 2 ст. 375 УК Украины), отдельные — к преступлениям с материальным составом (чч. 2, 3 и 4 ст. 345¹, 347¹ УК Украины) и формально-материальным составом (348¹ УК Украины).

Ключевые слова: объективная сторона преступления, преступления против законной профессиональной деятельности журналиста, общественно опасное деяние, общественно опасные последствия, место, время, обстановка, способ, орудие, средство совершения преступления.

I. Mitrofanov

General questions of the objective side of crimes against the legitimate professional activities of journalist.

Summary. Addresses common questions of the objective aspect of crimes against the legitimate professional activities of journalist. Introduction in the criminal code new corpus delicti, providing for penalties for violation of the professional activities of a journalist, due to the need of their special protection. Focuses on the fact that the objective aspect of the crimes against the lawful professional activities of journalists is based on the General doctrine of the objective aspect, dominant in the modern criminal law.

The analysis of dispositions of articles 163, 171, 345¹, 347¹, 348¹, 349¹, 375 the Criminal code of Ukraine suggests that a significant proportion of crimes against the professional activities of journalists is a crime with a formally defined crime (part 2 of article 163, article 171, part 1 of article 345¹, 349¹ article, part 2 of article 375 of the Criminal code of Ukraine), some of the crimes with the materially defined crime (parts 2, 3 and 4 of article 345¹, 347¹ Criminal code of Ukraine) and formally-materially defined crime (348¹ Criminal code of Ukraine).

Keywords: objective aspect of crime, crimes against the legitimate professional activities of a journalist, a socially dangerous act, socially dangerous consequences, a place, time, atmosphere, method, instrument, means of committing a crime.